

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010.

Tālrunis: 67830735, 67210274. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2025. gada 26. maijā

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs Jānis Neimanis, tiesneši Mārtiņš Mits un Juris Juriss, kolēģijas sēdē izskatījusi [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 76/2025),

konstatēja:

1. No pieteikuma secināms, ka Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturto daļu par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam un par spēkā neesošu no pamattiesību aizskāruma brīža;

1.2. atzīt Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturto daļu par neatbilstošu Paziņošanas likuma 8. panta otrajai daļai.

2. Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturto daļu nosaka: „Konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās. Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.”

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;

2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
5) pieteikumā ietvertais juridiskais prasījums vai faktiskos apstākļus izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas kompetence ir noteikta Satversmes 85. pantā, kā arī Satversmes tiesas likuma 1. un 16. pantā. Satversmes tiesas likuma 16. pantā ir izsmēloši uzskaitītas Satversmes tiesā izskatāmās lietas.

4.1. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likuma atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likuma normas atbilstība Satversmei.

Līdz ar to šā lēmuma 1.1. apakšpunktā norādītais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

4.2. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka tās kompetencē neietilpst vienāda juridiskā spēka tiesību normu savstarpējo pretrunu izvērtēšana (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 10.2. punktu un 2013. gada 28. marta sprieduma lietā Nr. 2012-15-01 15.4. punktu*).

Līdz ar to šā lēmuma 1.2. apakšpunktā norādītais prasījums nav piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punktam Satversmes tiesas kolēģija ir tiesīga atteikties ierosināt lietu, ja pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu. Lai vērtētu, vai pieteikums iesniegts par jau izspriestu prasījumu, jānoskaidro, vai ir spēkā stājies spriedums par tās pašas apstrīdētās normas atbilstību tai pašai augstāka juridiskā spēka tiesību normai un vai izskatāmās lietas tiesību jautājums, ņemot vērā šīs lietas faktiskos apstākļus un tiesiskos apstākļus, ir atrisināts.

Satversmes tiesa 2002. gada 26. novembrī ir pieņēmusi spriedumu lietā Nr. 2002-09-01 „Par Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 91. un 92. pantam” (turpmāk – spriedums lietā Nr. 2002-09-01).

Sprieduma lietā Nr. 2002-09-01 pieņemšanas laikā Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtā daļa noteica: “Konstitucionālo sūdzību (ieteikumu)

Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās”. Ar minēto spriedumu atzīts, ka minētā tiesību norma atbilst Satversmes 92. pantam. No sprieduma lietā Nr. 2002-09-01 izriet, ka pēc būtības Satversmes tiesa ir vērtējusi Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam kopsakarā ar Satversmes 1. pantā ietvertajiem tiesiskās valsts principiem (*sk. sprieduma lietā Nr. 2002-09-01 secinājumu daļas 1. punktu*).

Izskatāmajā pieteikumā Pieteikuma iesniedzēja apstrīd Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturto daļu redakcijā, kādā tā tika izteikta ar 2011. gada 19. maija likumu „Grozījumi Satversmes tiesas likumā”, kas stājās spēkā 2011. gada 1. jūlijā, atbilstību Satversmes 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam. Spriedumā lietā Nr. 2002-09-01 ir vērtēta šīs tiesību normas pirmā teikuma konstitucionalitāte.

Līdz ar to prasījums par Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas pirmā teikuma atbilstību Satversmes 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam ir uzskatāms par izspriestu Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 4. punkta izpratnē.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

Satversmes tiesas kolēģija 2024. gada 25. oktobrī, pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtais daļas otro teikumu (turpmāk – apstrīdētā norma), atteicās ierosināt lietu pēc Pieteikuma iesniedzējas pieteikuma, jo viņa bija nokavējusi termiņu konstitucionālās sūdzības iesniegšanai Satversmes tiesā. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka tādējādi ir aizskartas viņai Satversmes 92. panta pirmajā teikumā ietvertās pamattiesības uz pieeju tiesai un pārkāpts Satversmes 1. pants.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

7. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja viņa ir

izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

Satversmes tiesas kolēģijas lēmums, ar kuru atteikts ierosināt lietu pēc Pieteikuma iesniedzēja pieteikuma, nav pārsūdzams. Tātad Pieteikuma iesniedzējai nav vispārējo tiesību aizsardzības līdzekļu, ar kuriem viņa varētu aizstāvēt savas pamattiesības.

Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas otro teikumu, ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Konkrētajā gadījumā termiņš pieteikuma iesniegšanai skaitāms no dienas, kad tika pieņemts un stājās spēkā minētais kolēģijas lēmums, proti, no 2024. gada 25. oktobra. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2025. gada 24. aprīlī, tādējādi termiņš pieteikuma iesniegšanai ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas otrajā teikumā noteiktajām prasībām.

8. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā ir jānorāda juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība katrai pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

8.1. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 1. pantā ietvertajam samērīguma principam.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka samērīguma principa izvērtēšana ir vērsta uz tādām normām, kurās ietverti tiesību ierobežojumi. Samērīguma pārbaudei tiek pakļauts konkrēto tiesību ierobežojums (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2011. gada 30. marta sprieduma lietā Nr. 2010-60-01 11. punktu*).

Tādējādi tas, vai apstrīdētā norma atbilst samērīguma principam, jānoskaidro, izvērtējot apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 92. panta pirmajam teikumam.

8.2. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 92. pantam, jo nepamatoti ierobežo personas tiesības uz pieeju tiesai.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process aptver vairākus savstarpēji saistītus elementus, tostarp

tiesības uz pieeju tiesai (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2012. gada 20. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2011-16-01 15. punktu un 2018. gada 14. jūnija sprieduma lietā Nr. 2017-23-01 12. punktu*).

Lai izvērtētu, vai tiesību norma, kas ierobežo personas tiesības uz taisnīgu tiesu, atbilst Satversmes 92. panta pirmajam teikumam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar normatīvajos aktos noteiktā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 2) vai tam ir leģitīms mērķis; 3) vai pamattiesību ierobežojums atbilst samērīguma principam. Savukārt, izvērtējot pamattiesību ierobežojuma atbilstību samērīguma principam, Satversmes tiesa noskaidro, vai: 1) likumdevēja paredzētie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai šo mērķi nevar sasniegt ar citiem, personas tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par personas tiesībām nodarīto kaitējumu (*sal. sk. Satversmes tiesas 2015. gada 29. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2014-31-01 12. un 15. punktu*).

Satversmes tiesa ir atzinusi: konstitucionālās sūdzības iesniegšanas termiņa noteikšanu pamato vairāki apsvērumi. Cīstarp šāds termiņš kalpo tiesiskās drošības principa elementa – tiesiskās stabilitātes – nodrošināšanai. Tā mērķis ir nodrošināt, lai ātri un saprātīgā laikā būtu iespējams reaģēt uz tiesību pārkāpumiem. Vienlaikus tas nodrošina arī otras puses palāvēību uz to, ka konflikta risinājums vēlāk netiks pārskatīts. Tāpat termiņa noteikšana ir saistīta ar izpratni par konstitucionālo sūdzību kā līdzekli, kas vispirms kalpo tieši konkrētās personas pamattiesību aizsardzībai. Paredzot šo termiņu, likumdevējs ir prezumējis, ka gadījumā, ja apstrīdētā norma personai rada būtisku pamattiesību aizskārumu, tā nekavējoties vērsīsies Satversmes tiesā. Jo ilgāk persona pacieš savu tiesību aizskārumu, jo mazāk tā ir ieinteresēta savu pamattiesību aizsargāšanā (*sal. sk. Satversmes tiesas 2002. gada 26. novembra sprieduma lietā Nr. 2002-09-01 secinājumu daļas 1. punktu un 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.3. punktu*). Satversmes tiesas likumā noteiktais termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir uzskatāms par samērīgu un pietiekami garu, lai persona varētu sagatavot un iesniegt konstitucionālo sūdzību (*sal. sk. Satversmes tiesas 2002. gada 26. novembra sprieduma lietā Nr. 2002-09-01 secinājumu daļas 2.1. punktu*).

Pieteikumā ir izklāstīti lietas faktiskie apstākļi un pausts Pieteikuma iesniedzējas viedoklis par to, ka termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai būtu skaitāms no brīža, kad atbilstoši Paziņošanas likumam Pieteikuma iesniedzēja ir saņēmusi pēdējās instances tiesas nolēmumu. Tomēr, ievērojot minēto

Satversmes tiesas judikatūru par termiņu konstitucionālās sūdzības iesniegšanai, pieteikumā nav sniegti juridiski argumenti par to, ka apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums nav samērīgs ar tā leģitīmo mērķi.

Līdz ar to pieteikums par apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 1. pantam un 92. panta pirmajam teikumam neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 1., 3. un 4. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (ieteikums Nr. 76/2025).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Jānis Neimanis